

Kvinesheia vindpark – oppsummering av saksgang og arkeologiske registrering i 2019 v/Snorre Haukalid, 23. oktober 2019.

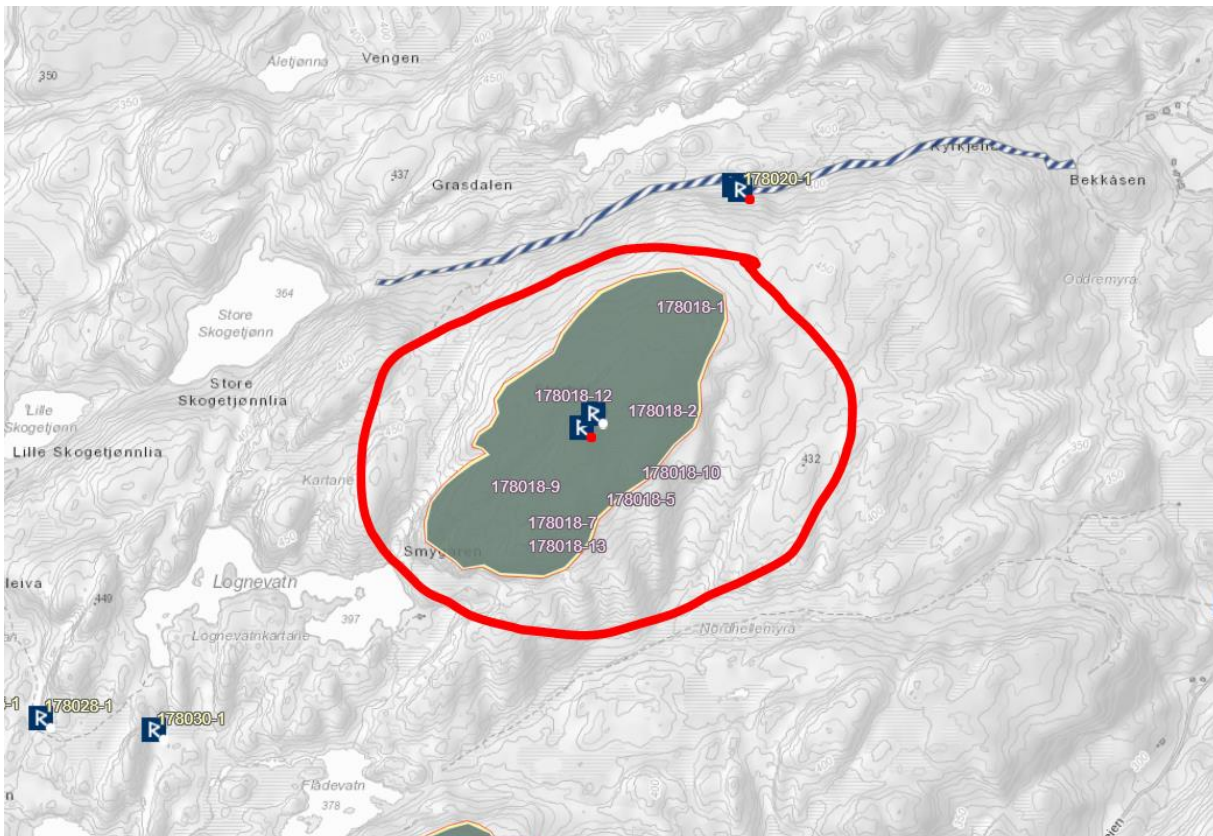
Fylkeskonservatoren foretok arkeologiske registreringer av anleggsområder i vindparken i 2014 med hjemmel i kulturminneloven § 9.

I møteinnkalling av 5. mars 2019 skiver Statkraft v/Mattis Vidnes: *Kvinesheia vindpark fikk konsesjon fra NVE i 2012. Etter klagebehandling ble konsesjonen endelig bekreftet av OED 30. april 2015. Det ble gjennomført §9-undersøkelser i 2014. Statkraft jobber nå med utarbeidelse av MTA/detaljplan som skal godkjennes av NVE før utbygging. Som en del av dette arbeidet trenger Statkraft en avklaring av forholdet til kulturminner.*

Jeg ser for meg følgende struktur for møtet:

- *Presentasjon av Kvinesheia vindpark, status og videre arbeid (Statkraft)*
- *Presentasjon av §9-undersøkelsene og lovverk/forvaltningspraksis i lignende saker (Fylkeskommunen)*
- *Drøfting av videre arbeid med vindkraftverket og forholdet til kulturminner*

På Skype-møte 14. mars 2019 ble status for kulturminnene diskutert. Kulturminner som er eldre enn 1537 er fredet etter kulturminneloven § 4. Kulturminner som er yngre kalles ofte "nyere tids kulturminner". Nyere tids kulturminner har ikke et formelt vern, men dersom nyere tids kulturminner har stor verdi kan de bli vedtaksfredet av Riksantikvaren. Vi diskuterte fredete kulturminner på Storhei.

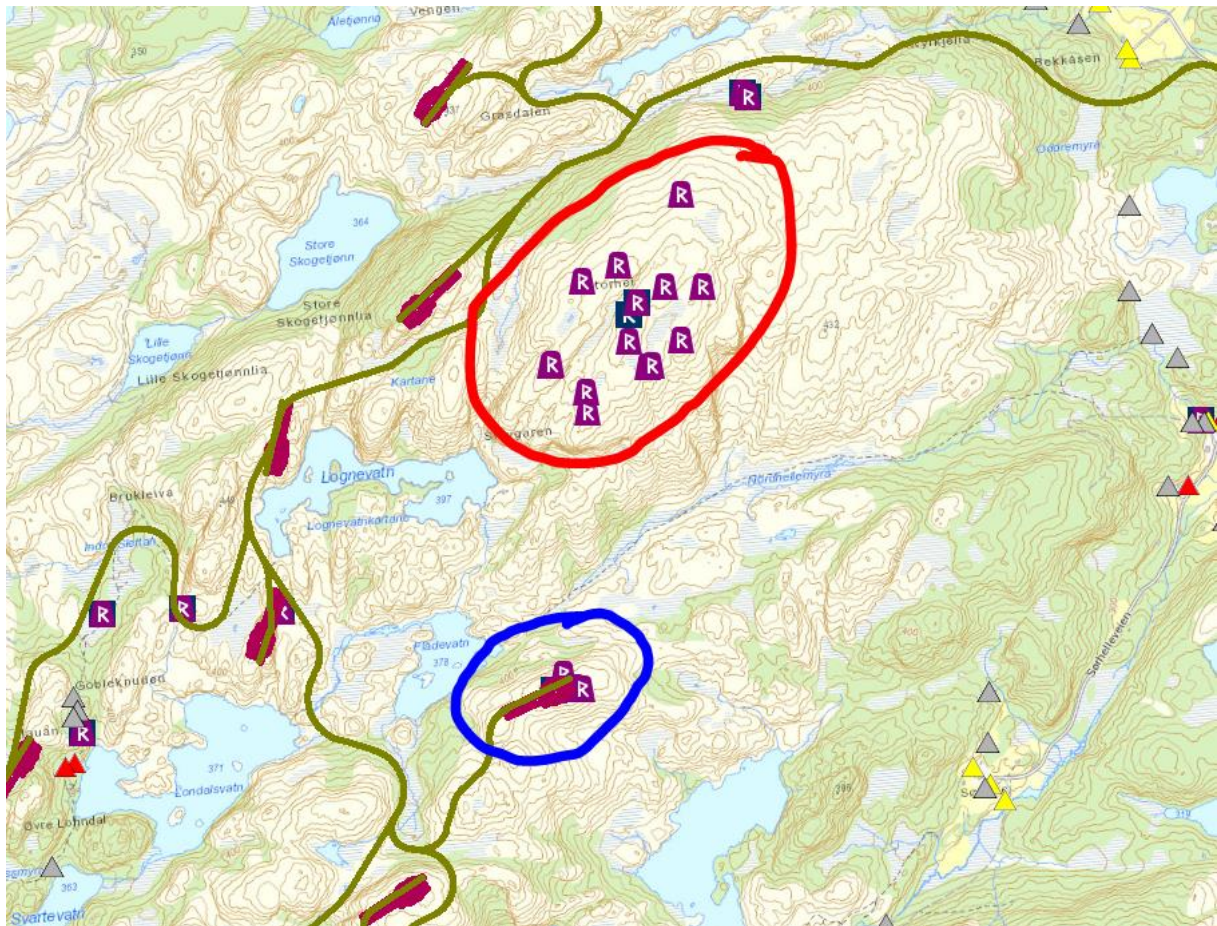
Kulturminneområde med flere kulturminner samlet på Storhei

Her ble det registrert flere kulturminner i 2014, men fredningsstatus er usikker, og vi varslet at Fylkeskonservatoren måtte foreta en tilleggsregistrering sommeren 2019 for å avklare dette.

I e-post av 5. juni 2019 fra Statkraft v/Mattis Vindnes står det blant annet:

- *Prosjektet har besluttet at vi ikke vil plassere vindturbiner på Storhei. Dermed vil det ikke forekomme inngrep i kulturminnene her og jeg antar at det følgelig ikke vil være behov for videre undersøkelser.*
- *Det er fremdeles planlagt en vindturbin på Trolldalsheia. Vi ønsker at det gjennomføres undersøkelser her som opprinnelig planlagt.*

Vi fikk tilsendt nye kartfiler i e-post av 29. september 2019.

Ingen tiltak på Storheia, marker med rød ring. Nye tiltak på Trollheia, markert med blå ring.

Det ble gjennomført en arkeologisk registrering av nye tiltak 25. og 26. september og 11. oktober 2019, jf. vedlagte rapport.

Registreringene

I forbindelse med vindkraftsaker og andre saker i heiområder har Fylkeskonservatoren de siste årene vært spesielt oppmerksomme på steinpakninger (lave røysar) i områder hvor det ikke er dyrket mark. Det kan derfor ikke dreie seg om rydningsrøysar, som ville vært den vanlige tolkningen av slike kulturminner. Mange av dem er C14-datert, og de fleste er yngre enn 1537 – altså ikke fredete kulturminner. Vi har vært i dialog med Kulturhistorisk museum i Oslo (som er landsdelsmuseum for Agder), og de mener denne type steinpakninger kan undersøkes nærmere av Fylkeskonservatoren.

Dette var bakgrunnen for registreringen i år. Røysene ligger rett på berg, så det er ikke spor under bakken. Vi har tatt ut trekullprøver fra 3 av røysene som blir sendt til C14-datering. Resultatene vil

foreligge om 2 til 3 uker. Dersom dateringene viser at det dreier seg om fredete kulturminner (altså eldre enn 1537), vil det neppe bli stilt noe krav om en arkeologisk utgravning av berørte kulturminner, fordi en utgravning ikke vil gi mer kunnskap enn utførte registreringer og datering.

Oppsummering

Fylkeskonservatoren har gjennomført nødvendige arkeologiske registreringer for å kunne vurdere om tiltakene er i konflikt med vernebestemmelsene i kulturminneloven. Bestemmelsene i kulturminneloven § 9 er oppfylt.

Planlagte tiltak er i konflikt med registrerte kulturminner på Trollheia. Det er utført utvidet registreringer av kulturminnene i dette området, og det er tatt ut trekullprøver til C14-datering. Kulturminnene er ferdig undersøkt. Det er imidlertid en egen saksprosess for fredete kulturminner. Dersom C14-dateringene viser at kulturminnene er eldre enn 1537, blir de definert som fredet etter kulturminneloven. Det må da søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsen. Fylkeskonservatoren vil anbefale at kulturminne på Trollheia frigis uten vilkår om ytterligere utgravninger. Dette henger også sammen med at samme type kulturminner blir bevart på Storheia. Vi gir beskjed om dette, så snart vi mottar resultatene fra C14-dateringene.

Utfra tilsende kartfiler i e-post av 29. september 2019, blir ingen kulturminner – bortsett fra de på Trollheia – berørt av utbyggingen. Enkelte av de registrerte kulturminnene ligger nær utbyggingsområder. Disse bør merkes med bånd i terrenget og legges inn på entreprenørens GPS-system.

Vi har erfaring med at veitraseene må justeres underveis i byggingen. Dersom dette medfører at registrerte kulturminner blir berørt, må det meldes fra til Fylkeskonservatoren.